

**Gemeente
Rotterdam**

Stadsontwikkeling
Klimaat, Bouwen, Wonen
Drs. C.M. Zeegers MA

Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
Website: www.rotterdam.nl

Van: E.J. Bronsdijk
Telefoon: 14 010
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Uw kenmerk: 23bb004333
Ons kenmerk: M2306-4321 24bo005746

Onderwerp: Afdoeningsvoorstel 'Verbind energietransitie en klimaatadaptatie in de praktijk' (23bb004333)

Datum: B&W 2 juli 2024

Aan de gemeenteraad

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Afdoeningsvoorstel "Verbind energietransitie en klimaatadaptatie in de praktijk" (23bb004333).

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

Coalitieakkoord 2022-2026 "Eén stad"
Rotterdams Weerwoord
Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR)

Toelichting:

In de raadsvergadering van 22 juni 2023 is bij de bespreking van het Klimaatactieplan Rotterdam (KAR) de motie "Verbind energietransitie en klimaatadaptatie in de praktijk", ingediend door T.J. Vonk (ChristenUnie), aangenomen. Deze motie verzoekt het college om samen met relevante partners uit het veld een Rotterdamse versie van de 'Menukaart Win-Win-oplossingen klimaatadaptatie en energietransitie' te ontwikkelen en deze toe te passen in de uitvoeringspraktijk van het KAR en Rotterdams Weerwoord. Daarbij is een praktisch voorbeeld van een menukaart aangereikt als middel om deze opgaven in de praktijk beter te verbinden.

In deze brief wordt ingegaan op de manier waarop in samenhang wordt gewerkt aan de opgaven energietransitie en adaptatie. We maken in deze brief aan de hand van de menukaart van Groningen inzichtelijk hoe dit verwerkt is in de Rotterdamse werkwijze. Met deze brief stellen we ook voor om de motie "Verbind energietransitie en klimaatadaptatie in de praktijk" (23bb004333) als afgedaan te beschouwen.

Als college vinden we het een waardevol teken dat er vanuit uw raad aandacht is voor de verbindingen tussen de thema's Energietransitie en Klimaatadaptatie.

De klimaatopgave is breed en bij inzet van de juiste maatregelen biedt dit voordeel voor de uitvoering van de energietransitie. In het Klimaat Actieplan (KAR) schetsen wij dat deze transitie verbinding met elkaar en in de stad vragen. We hebben elkaar en de vorderingen op de diverse thema's voor een toekomstbestendige stad nodig.

De menukaart, opgesteld door een Gronings architectenbureau, geeft inzicht in maatregelen die toegepast kunnen worden om energietransitie en klimaatopgaven in de uitvoering te combineren. Met de productvoorstellen in de menukaart wordt het voordeel uiteengezet voor het tegengaan van hittestress en het besparen van energieverbruik (in de zomer). Rotterdam handelt naar, of overstijgt inmiddels, al het in de menukaart aangereikte. In deze brief toont het college de inzet op de menukaart op basis van de drie onderdelen:

1. Ontwerp & techniek - grootste impact op hittestress en energie besparen

Dit onderdeel van de menukaart biedt een opsomming van productmaatregelen op gebouwniveau: bouwen met overstek, zonnepanelen, zonneboilers, warmtepomp, isolerende maatregelen en kleurgebruik.

2. De groene omgeving - grootste impact op hittestress, droogte, wateroverlast en energie besparen

Dit onderdeel geeft aanbevelingen voor de volgende maatregelen: het vergoenen van tuinen, vergroenen van gevels, het toepassen van bomen en groendaken

3. Waterpret

Dit onderdeel stipt het toepassen van wadi's, raingardens en blauwgroene daken aan.

Het Rotterdams Weerwoord heeft, net zoals het KAR, het uitgangspunt dat we samenwerken met de partijen in de stad, met de burgers, met de bedrijven. Vanuit de menukaart, en daarmee in Rotterdam, is dit een van de uitgangspunten.

1. Ontwerp & techniek: grootste impact op hittestress en energie besparen

De omgevingsvisie is waar de integrale afwegingen tussen grote ruimtelijke opgaven in de stad worden vastgelegd en dient als kader voor de verdere uitwerking in verschillende beleids- en uitvoeringsnota's (waaronder het KAR en het Rotterdams Weerwoord). De samenhang tussen klimaatadaptatie en energietransitie komt daarin op meerdere plekken terug. Zo hebben we in de omgevingsvisie geconcludeerd dat er door onder andere de energietransitie en klimaatadaptatie in steeds meer delen van de stad sprake is van ruimtegebrek, zowel boven- als ondergronds.

In de omgevingsvisie kiezen we dan ook als eerste voor slimme combinaties tussen maatregelen, multifunctioneel ruimtegebruik en het ontwikkelen van innovaties die het beslag op ruimte minimaliseren. Een goed en genoemd voorbeeld is het multifunctioneel gebruik van daken dat in kleuren is ingedeeld. Dit programma uit 2019-2022 leverde een boek op met concreet handelingsperspectief: de dakencatalogus (rotterdamsedakendagen.nl/dakencatalogus). Deze catalogus is tot stand gekomen in samenwerking met MVRDV en de Rotterdamse Dakendagen. In de catalogus worden bijvoorbeeld combinaties voor duurzame energieopwek en waterbergende groene daken uitgelegd.

Aanvullend heeft Superworld met MVRDV een digitale scenariotool ontwikkeld, die een toepasbaar handelingsperspectief biedt aan Rotterdammers die het combinatievoordeel willen van een groen dak met zonnepanelen.

De maatregelen voor zonopwek op daken (zonnepanelen, zonneboiler, warmtepomp) en witte daken vormen onderdeel van de uitvoering van programma zon en de aanpak tegen hittestress van het Rotterdams Weerwoord. De resultaten van programma zon zijn ondergebracht in het KAR.

Quickscan voor inzicht win-win maatregelen bij nieuwbouw

Voor nieuwe gebiedsontwikkelingen is er een quickscan instrument gemaakt voor duurzame gebiedsontwikkeling waarmee ontwikkelaars gestimuleerd worden tot het nemen van integrale duurzame oplossingen. Met woningcorporaties zijn maatregelen over beide afgesproken in de prestatieafspraken. Want we weten bijvoorbeeld dat een goed geïsoleerde woning, zowel kou als warmte buiten houdt en dus de energievraag zowel in de winter als in de zomer omlaag kan brengen. Een win-win op mitigatie en adaptatie hoeft dus niet altijd 'high tech' te zijn. Kortom, de aandacht voor en samenhang tussen beiden opgaven wordt op verschillende wijzen geïmplementeerd, afhankelijk van de doelgroep, locatie en bredere context.

Ook wordt in de omgevingsvisie het koelingsvraagstuk in relatie tot klimaatadaptatie en energietransitie op meerdere plekken benoemd. Zo kiezen we voor een groene buitenruimte en meer groene verbindingen die daarmee direct bijdragen aan het verminderen van de vraag naar (extra) schone energie voor airconditioning, wat weer het net kan belasten. Juist daarom benoemen we expliciet dat in onze keuzes voor een toekomstig warmtesysteem rekening moet worden gehouden met de toenemende vraag naar koeling. Duidelijke uitspraken waar we dan ook in de uitwerking van de sectorale plannen uitvoering aan geven.

Tegelijkertijd werken we continu aan verbetering, aangezwengeld door nieuwe inzichten, het beschikbaar komen van innovaties en bevoegdheden. Zo werken we aan de opvolger van de WAT-kaart (wat het maatschappelijk beste alternatief voor aardgas toont) waar we ook de toekomstige koudevraag meenemen om af te wegen wat het beste systeem is. Ook is recent het proces voor de openbare ruimte hernieuwd, zodat we in de verschillende fasen van het planproces de verschillende opgaven beter kunnen verbinden.

2. De groene omgeving: grootste impact op hittestress, droogte, wateroverlast en energie besparen & 3. Waterpret

De uiteenzetting in de menukaart voor een groene omgeving en waterpret ziet u in Rotterdam terug in de uitvoeringsagenda 'Rotterdams Weerwoord' 2023 - 2026, het actieplan 'Rotterdam gaat voor groen' en de uitvoeringsagenda biodiversiteit. De koude-warmte strategie en het programma isolatie (beiden ondergebracht in het KAR) haken – in lijn met de motie - aan op de focus om hittestress te voorkomen en zorgen voor een cross-over tussen de energietransitie en klimaatadaptatie.

Win-win in de uitvoering door gezamenlijke communicatie aanpak aardgasvrij

In een aantal gebiedsgerichte aanpakken aardgasvrij combineren we communicatie over klimaatadaptatieve maatregelen met rioolvervanging en het aanleggen van stadsverwarming. Ook stimuleren we in deze gebieden het ontharden en vergroenen van voortuinen via afgestemde communicatie over de aanpak aardgasvrij. We noemen dit brede gebiedsaanpakken.

Stimulerende Win-win maatregelen: subsidie voor zonwering, water en vergroening.

In lijn met de motie verleent Rotterdam subsidie voor het combineren van klimaatadaptatieve en energiemaatregelen. Denk hierbij aan de (mitigerende) zonwering die als subsidiemaatregel is opgenomen in de Rotterdamse subsidie klimaatadaptatie.

Deze maatregel heeft een duidelijk energiebesparende component waarmee gestreefd wordt hittestress af te zwakken en de energievraag behapbaar te houden tijdens hete zomers, waarvan we er in de toekomst meer van zullen hebben.

De subsidie klimaatadaptatie van Rotterdam ondervangt alle maatregelen die genoemd worden in de menukaart uit Groningen in het 3e onderdeel waterpret: groene daken, het vergroenen van tuinen, groene gevels en bomen. Met de subsidie voor biodiverse beplanting en zonwering als onderdeel van deze regeling maakt Rotterdam een extra stap in het integreren van adaptieve en mitigerende maatregelen. De regeling stimuleert op prestatie van waterbergend vermogen door toevoeging van groen. Denk aan blauwgroene daken en raingardens.

Win win combinaties bij dakgebruik, groene daken en/met zonnepanelen

Het programma Multifunctionele Daken 2019-2022 omvat de opgaven voor watermanagement, vergroening, energiebesparing en -opwek, de sociale opgave en zelfs woningbouw. Hiermee wordt niet alleen inzichtelijk gemaakt welke maatregelen genomen kunnen worden, maar ook hoe die – in combinatie – toegepast kunnen worden in Rotterdam en welke meerwaarde dit heeft voor actieplan 'Rotterdam gaat voor groen' en voor programma zon van het KAR. Deze methodiek voor integraal dakgebruik is (o.a.) ook opgenomen in de Hoogbouwvisie van Rotterdam.

Financieel inzicht

Klimaatverandering dwingt ons zowel tot het nemen van klimaatadaptieve als mitigerende maatregelen. In Rotterdam beseffen we ons terdege dat deze elkaar in de praktijk kunnen versterken, waar klimaatadaptieve maatregelen een positieve bijdrage leveren aan de energietransitie en andersom.

De genoemde 'menukaart win-winoplossingen' geeft van verschillende klimaatadaptieve maatregelen het effect weer op energiebesparing en/of opwek, waarbij ook een poging is gedaan om deze financieel te waarderen. Het toont daarmee vooral aan dat opgaven in samenhang bekijken ertoe kan leiden dat met één maatregel meerdere maatschappelijke baten kunnen worden gerealiseerd.

We bekijken momenteel de mogelijkheden die de nieuwe omgevingswet biedt om multifunctioneel gebruik als norm te stellen. En er lopen enkele innovatietrajecten, twee daarvan in EU-verband, om de synergievoordelen tussen de twee opgaven nog beter te benutten; te weten LIFE@Urbanroofs en Greening Cities. De Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) voor multifunctioneel dakgebruik van LIFE@Urbanroofs is een voorbeeld van een financiële afweging die gemaakt kan worden bij de keuze en combinaties van maatregelen voor energietransitie, de vergroeningsopgave, de wateropgave en de sociale opgave. De tool is uitgewerkt door Arcadis en biedt een afweging op maat voor een maatschappelijke afweging voor functies op het dak, inclusief een kosten-baten indicatie.

Samenvattend

Deze opsomming geeft een brede indruk van de verschillende wijzen waarop we in Rotterdam klimaatadaptatie en energietransitie in de praktijk verbinden. Daarbij merken we op dat veel van deze verbeteringen niet exclusief zijn voor klimaatadaptatie en energietransitie, maar vooral op wat met de in de motie benoemde menukaart wordt nagestreefd: een goede afweging maken tussen maatregelen zodat er maximale maatschappelijke winst wordt bereikt voor meerdere opgaven.

Tot slot willen we nogmaals dat we ook in Rotterdam gezamenlijk “stadmaken” en we – net als de makers van de menukaart – de energietransitie en klimaatadaptatie continu in verbinding en afstemming met de verschillende partijen in de stad oppakken. Dit doen we ook in relatie tot opgaven als biodiversiteit, circulariteit, of de mobiliteitstransitie en binnen de financiële kaders. Desalniettemin laten we ons graag voeden met goede voorbeelden die navolging verdienen, zodat we producten maken waar de stad behoefte aan heeft en die effectiever bijdragen aan de verschillende opgaven waar Rotterdam voor staat. We kunnen dan ook concluderen dat we in de praktijk ons vooral richten op het (gecombineerd) toepassen van de maatregelen die de ‘menukaart’ schetst. We proberen daarmee in de uitvoering niet alleen te laten zien wat er aan maatregelen mogelijk is, maar vooral ook waar hoe (en of) we toepassingskansen in de uitvoering zien en waar om te combineren mogelijk is.

Hiermee stellen wij u voor de motie “Verbind energietransitie en klimaatadaptatie in de praktijk” (23bb004333) als afgedaan te beschouwen.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:
n.v.t.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

G.J.D. Wigmans

De burgemeester,

R.A.C.J. Simons, L.b.